

Szakmai beszámoló

„*A kegyes Isten kedvezéséből...*” Szluha János Nepomuk SJ braziliai misszionárius levelei c. kötet kiadásáról

A megjelent kötet Szluha János magyar jezsuita misszionárius tíz levelét adja közre, amelyeket 1752–1758 közötti időszakban írt. Ezek a beszámolók elsőrangú forrásai a dél-amerikai jezsuita misszió történetének, közvetlenül annak felszámolását megelőző évtizedből. Azonban nemcsak a misszió belső életébe, hanem a braziliai gyarmatvilág mindennapjaiba is betekintést enged, miközben felfedi egy magyar származású magyar jezsuita rendkívüli életútját is.

Szluha János (1723–1803) egyike volt azoknak a magyar jezsuitáknak, akik a 18. század közepén vállalták a dél-amerikai missziót. Brentán Károly, Orosz László, Fáy Dávid, Eder Ferenc Xavér mind egyedi arcai a rendkívülinek számító magyar és latin-amerikai kapcsolatok történetének. Négy magyar származású rendtag vállalt braziliai missziót. Közülük eddig Szluha Jánosról rendelkezünk a legkevesebb ismerettel.

Szluhát azonban másolatban fennmaradt levelei emelik ki rendtársai sorából, hisz ezek a dokumentumok hosszabb időn keresztül teszik lehetővé, hogy nyomon követhessük életének és a misszió történetének alakulását. Leveleiből egy, a világra nyitott, minden iránt érdeklődő, hihetetlen munkabírású szerzetes alakja rajzolódik ki. A kötetben utolsóként közölt levele 1758 májusában kelt Rio de Janeiróból, alig másfél évvel azelőtt, hogy 1759. szeptember 3-án a portugál uralkodó, I. József elrendelte a jezsuiták száműzését országaiból és gyarmatairól. Valószínűleg őt is ekkor távolították el a gyarmatokról, de az pontosan nem ismert, hogyan szabadult a portugál rabságból, annyi bizonyos, hogy 1761-ben már Magyarországon találjuk. A leveleket Babarczi Dóra tárta fel, aki egy szakirodalmi jegyzet alapján bukkant rájuk a Magyar Ferences Levéltárban őrzött Jakosics-gyűjteményben. Babarczi Dóra már korábban is fontos monográfiát tett közzé a braziliai magyar jezsuita missziókról, így e forráskiadvány közzétételét is neki köszönhetjük. A levelek fordítását Holovics Flórián SJ jezsuita rendtörténész már az 1970-es években elvégezte, azok azonban kiadatlanul maradtak. Ugyancsak lefordította a leveleket Takács József, a kalocsai jezsuita gimnázium korábbi latintanára, akinek munkáját a Szluha-család később magánkiadásban közzétette az Egyesült Államokban. Így született meg a döntés, hogy a leveleket bilingvis kiadásban adjuk közzé. A fordítások ellenőrzését, összehasonlítását, az eredeti latin nyelvű levelek szöveggondozását, jegyzetelését is Babarczi Dóra végezte el. Ugyancsak ő készített alapos bevezető tanulmányt a

kötet elejére. Ebben bemutatja a történeti háttérrel, a brazíliai jezsuita missziók végnapjait, majd a magyar jezsuita misszionáriusok életútját is. Ebből a bevezetőből is kiderül, hogy Szluha János levelei rendkívüli jelentőségű források.

A forráskiadás a Jezsuita Kiadó „Rendtörténet” sorozatában jelent meg. A nyomdai munkákat a szegedi Generál Nyomda végezte, a nyomdaköltségeket a Nemzeti Kulturális Alaptól kapott összegből fedeztük, a kötet ennek köszönhetően 300 példányban jelent meg. Az olvasószerkesztői és tördelőszerkesztői, borítótervezési költségeket a Jezsuita Levéltár állta.

A kötetrel a latin-amerikai, paraguayi jezsuita redukciók végső feloszlásának (1767) 250. évfordulójára is emlékeztünk, emléket állítva egy elfeledett dél-amerikai magyar jezsuita misszionárius, Szluha János életének is.

Budapest, 2018. szeptember 3.

Dr. Mihalik Béla Vilmos
igazgató, Jezsuita Levéltár